

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI 1. SINIF ÖĞRENCİLERİYLE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK DANIŞMA ÖZ-YETERLİK İNANÇLARI

PSYCHOLOGY CONSULTING SELF-EFFICACY BELIEFS OF 1ST AND 4TH GRADE
STUDENTS WHO STUDY AT PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE
PROGRAM

Abdülkadir ÖZTÜRK¹

Öz

Bu araştırmada, rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencileriyle 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir Osmangazi, Anadolu ve Gazi Üniversitesinin Eğitim Fakültelerinde, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam 293 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını belirlemek için Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği (Lent ve Ark., 2003) ve Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (Yiyit, 2001) kullanılmıştır. Öğrencilerin sahip olduğu psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşma oluşturup oluşturmadığı t-testi yapılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında eğitim alan hem 1. sınıf hem de 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. 1. sınıfta eğitim alan erkek öğrencilerin zor danışmanlarla psikolojik danışma yapmaya ilişkin yeterlik inançları kız öğrencilere göre daha yüksek çıkarken 4. sınıf öğrencilerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. Ayrıca bu araştırmada 4. sınıfta okuyan öğrencilerin yardım becerileri, oturma yönetme ve zor danışmanlarla çalışma öz-yeterlik inançlarının 1. sınıf öğrencilerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öz-yeterlik, Yetkinlik Beklentisi, Psikolojik Danışman

Abstract

The aim of this research is to determine the psychology consulting self-efficacy beliefs of 1st and 4th grade students who study at psychological counseling and guidance program. The study group consists of 293 students who study at the Faculties of Education in Eskişehir Osmangazi University, Anatolia and Gazi University in the 2012-2013 academic years. Psychological Counseling Self-Efficacy Scale (Lent and et. All, 2003) and School Counseling Efficacy Scale (Yiyit, 2001) was used to determine the students' psychology consulting self-efficacy beliefs. T-test was applied to specify whether students' psychology consulting self-efficacy beliefs show a significant difference according to their class level. It has been also examined whether the psychology consulting self-efficacy beliefs of the students who study at the 1st and 4th grade students at psychological counseling and guidance program change according to their gender. Male students' efficacy beliefs related to psychological counseling with clients is higher than female students in the 1st class. There was no significant difference in 4th grade students' psychology consulting self-efficacy beliefs in terms of gender. Moreover, it has been concluded that the aid skills, managing session and working with though clients self-efficacy beliefs of 4th grade students were higher than the 1st graders.

Key Words: Self-Efficacy, Self-efficacy expectation, psychological Counselor

¹ Yrd.Doç.Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü,
akozturk73@gmail.com

1. GİRİŞ

Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma (RPD) hizmetlerinin daha nitelikli olmasıyla ilgili şimdiye kadar birçok toplantı yapılmıştır. Yaşanan bu nitelik sorununun çeşitli nedenleri vardır. Bunlar, yürütülen rehberlik hizmetleri programının yetersizliği, okul yönetiminin rehberlik hizmetlerine olan olumsuz inancı ve bunun sonucunda da yeteri kadar destek vermemeleri, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine katılımının yetersizliği ve okul rehber öğretmenlerinin alanda yeteri kadar uzmanlaşmamış olmaları şeklinde sıralanabilir. Önceleri geleneksel rehberlik anlayışıyla verilen rehberlik hizmetleri, 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ile 2006–2007 öğretim yılından itibaren “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programının” uygulanmasıyla kapsamlı ve gelişimsel rehberlik programı uygulama sürecine girmiştir. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili değişen bu program ve anlayış, hem okul yönetimini hem de sınıf rehber öğretmenlerini rehberlik hizmetlerini uygulama sürecine dâhil etmiş ve günümüzde hizmetin daha verimli ve kapsamlı olarak öğrencilere ulaşmasına neden olmuştur (Öztürk, 2009). Rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülmesine katkı sağlayacak diğer bir etken ise okul rehber öğretmenleridir. Okul rehber öğretmenlerinin niteliği şimdiye kadar pek çok kez tartışılmıştır. Rehber öğretmenlere lisans düzeyinde verilen derslerin ve özellikle de uygulamalı derslerin okullarda verilen RPD hizmetlerini karşılamada yetersiz kaldığı sıklıkla dile getirilmiştir (Özyürek, 2009; Özyürek, Çam, Atıcı, 2007; Doğan, 2000). Söz konusu hizmeti yürüten personele Avrupa ve Amerika’da lisansüstü düzeyinde eğitim verilirken Türkiye’de alan uzmanına duyulan ihtiyacın giderilmesi ve eğitim süresinin daha fazla uzamaması nedeniyle lisans düzeyinde verilmesine karar verilmiştir. Ancak eğitimin içeriğinin gözden geçirilip revize edilmesi gündeme gelmiştir. Bununla ilgili olarak Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin öncülüğünde RPD anabilim dalı başkanları toplanmış ve yeni bir program oluşturmak için gayret göstermişlerdir. Oluşturulan komisyonlar tarafından, RPD uzmanlık alanı yeterliklerine dayanan yeni bir lisans programı taslağı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu taslak, alan akademisyenlerinin değerlendirmesine sunulmuş ve 2004 yılında anabilim dalı başkanlarından oluşan delegelerce kabul edilmiştir (Yeşilyaprak, 2007). Yeni oluşturulan RPD programı, üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmalık programlarında uygulamaya geçirilirken eğitim fakültelerindeki akreditasyon çalışmaları başlatılmış ve RPD programları da diğer öğretmenlik programları gibi tek tip programa dönüştürülmüştür.

Okul rehber öğretmenlerinin uzmanlaşmalarında, mezun oldukları ya da olacakları lisans programının etkisi olduğu gibi okul psikolojik danışmanlığına ilişkin öz-yeterlik inançları da önemli görülebilir. Birçok psikolojik danışman adayının meslek yaşantısı sürecinde aynı eğitimi almalarına rağmen, aynı düzeyde etkili olmadıkları görülmektedir. Aslında bu durum RPD lisans programlarının, psikolojik danışma becerisinin geliştirilmesinde kendi başına yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Psikolojik danışmanların birlikte çalışacakları danışanlara gereği gibi yardım edebileceklerine olan inançları da onların danışma sürecindeki performansları üzerinde etkili bir faktördür (Pamukçu ve Demir, 2013).

Öz-yeterlik kavramı Bandura'nın sosyal öğrenme kuramıyla gündeme gelmiş ve self-efficacy kavramının karşılığıdır. Ülkemizde öz-yeterlik kavramı farklı şekillerde kullanılmıştır. Öz-yeterliği Hazır Bıkmaz (2004) öz-yeterlik inancı, Yiyit (2001) ise yetkinlik beklentisi şeklinde ifade etmiştir.

Bandura'ya (1982) göre öz-yeterlik bireylerin karşılarında çıkacak durumlara ilişkin yapılması gerekenleri ne kadar başarılı yapabileceklerine olan inançlarıdır. Daha açık bir ifadeyle bireylerin, sergilemeleri gereken her hangi bir performansı sergilemek için yapması gerekenleri planlayıp bunları başarılı bir şekilde yapabileceklerine inanmalarıdır (Bandura, 1989). Öz-yeterlik algısı, bireylerin sergileyecekleri faaliyet ve becerilerdeki motivasyonlarını etkilemektedir. Bireyler, kendileri için koymuş oldukları hedeflere ulaşmak için öz-yeterlik inançlarını gözden geçirirler ve yaşayacakları sorunları ve karşılaşılabilecekleri zorlukları değerlendirerek davranışa motive olur ve gerçekçi çözümler üretirler.

Türkiye'de psikolojik danışmanların öz-yeterliliyle ilgili yapılmış sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Erkan, 2011; Can, 2010; Aksoy ve H. Dikmen, 2009; Gündüz ve Çelikkaleli, 2009; Özgün, 2007; Yiyit, 2001). Yapılan çalışmalarda öz-yeterlik kavramı farklı şekillerde ifade edilmiştir. Psikolojik danışman öz-yeterliğiyle ilgili yapılan açıklamalar genellikle yardım almak isteyen danışana etkili bir biçimde danışma yapabilme konusundaki inanç olarak ifade edilmiştir. Larson ve Daniels (1998) psikolojik danışman öz-yeterliğini, danışma sürecinde psikolojik danışmanın psikolojik danışmanlıkla ilgili beceri ve zor danışanlarla baş edebilme konusunda kendisine ilişkin yeterlik inançları şeklinde tanımlanmıştır (Maddux, Sherer, ve Rogers, 1982). Sharpley ve Ridgway (1993), yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışman öz-yeterliğiyle psikolojik danışmanlık becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğunu ileri sürmüşlerdir. Buna göre psikolojik danışman adayları

olumlu bir psikolojik danışma öz-yeterlik inancına sahipse psikolojik danışma becerileri de olumlu yönde gelişebilir. Türkiye’de lisans eğitimi veren RPD programlarının psikolojik danışman adaylarının lisans eğitimi sürecinde psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını geliştirme konusunda bir işlevi olmalıdır. Türkiye’de psikolojik danışmanların öz-yeterlik inançlarıyla ilgili yapılmış çalışmalar olsa da psikolojik danışma eğitimi alan lisan öğrencileri üzerinde yapılmış sadece bir çalışmaya rastlanmıştır (Pamukçu, 2011). Eğitim fakültelerinde yürütülen RPD programlarının, öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterliklerini ya da psikolojik danışma yetkinlik beklentilerini değiştirip değiştirmediği araştırılması gereken bir konu olarak görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin Psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını inceleyerek iki sınıf düzeyi arasındaki farkları ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ne düzeydedir?
2. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
3. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ne düzeydedir?
4. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
5. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarıyla 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada, rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma, öğrencilerde var olan bir durumu belirlemeye çalıştığı için betimsel bir çalışmadır ve tarama modelinde desenlenmiştir (Karasar, 2013).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, araştırmacı için ulaşım ve uygulama kolaylığı olan Eskişehir Osmangazi, Anadolu ve Gazi Üniversitelerinin öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler, söz konusu üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık programına kayıtlı 1. ve 4. sınıfta eğitim alan öğrencilerdir. Uygulamaya katılan ve ölçekleri geçerli kabul edilen öğrencilerin fakültelere ve sınıf düzeylerine ait frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Yüzde Dağılımları

Fakülteler	Sınıf	Öğrenci	Cinsiyet	N	%
		Sayısı	Kız-Erkek		
ESOGÜ Eğitim Fakültesi	1. Sınıf	74	42 - 32	127	13.4
	4. Sınıf	53	21 - 32		
Anadolu Ü. Eğitim Fakültesi	1. Sınıf	27	16 - 11	49	6.6
	4. Sınıf	22	14 - 8		
Gazi Ü. Eğitim Fakültesi	1. Sınıf	61	38 - 23	117	40
	4. Sınıf	56	27 - 29		
		1. Sınıf; Kız - Erkek = 96	- 66	162	55.3
		4. Sınıf; Kız - Erkek = 62	- 69	131	44.7
		Toplam; Kız - Erkek = 158	- 135	293	

N=293

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin %43.4’ü Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, %40’ı Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, %16.4’sı ise Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim almaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan 1. Sınıf öğrencileri, toplam öğrencilerin %55.3’ünü, 4. Sınıf öğrencileri ise toplam öğrencilerin %44.7’sini oluşturmaktadır. Cinsiyetler açısından bakıldığında, öğrencilerin %54’ünü kız, %46’sını ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını belirlemek için “Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği” ve “Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği” kullanılmıştır.

2.2.1 Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği: Araştırmada öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını belirlemek için Lent ve Arkadaşları (2003) tarafından

geliştirilen ve Pamukçu (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan “Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, toplamda 41 maddeden ve üç alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler; Yardım Becerileri Öz-Yeterliği (15 madde), Oturum Yönetme Öz-Yeterliği (10 madde) ve Zor Danışanlarla Çalışmaya İlişkin Öz-Yeterlik (16 madde) alt ölçekleridir. Ölçek onlu Likert biçiminde olup (0) “hiç güvenmiyorum” ve (9) “tamamen güveniyorum” biçiminde sıralanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan “0” en yüksek puan 369’dur. Yüksek puanlar bireylerin psikolojik danışma sürecine yönelik sorunlarla baş edebilme becerileriyle ilgili inançlarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinal formunun iç tutarlığı .97 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları ise .79 ile .94 arasında değişmektedir. Ölçek üzerinde yapılan benzer ölçek geçerliği çalışmasında ölçekler arasında olumlu yönde yüksek ilişkiler olduğu görülmüştür.

Ölçeğin Türkçeye uyarlama sürecinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin Türkçe formunun da üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliği kapsamında yapılan çalışmalarda Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği ile Psikolojik Danışma Beceri Ölçeği’nden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği’nin iç tutarlık katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların iç tutarlık katsayıları ise sırasıyla Yardım Becerileri Öz-Yeterliği, .92, Oturum Yönetme Öz-yeterliği ve Zor Danışanlarla Çalışmaya İlişkin Öz-Yeterlik ise .95 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular ölçeğin yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğuna ve psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir (Pamukçu ve Demir, 2013).

(i) Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Ölçeği: Bu boyuttan alınan yüksek puan, bireylerin psikolojik danışma sürecindeki yardım becerilerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Madde örnekleri:

- (1) Dikkat verme (fiziksel olarak danışana yönelme).
- (2) Dinleme (danışanların iletmiş mesajları kavrama ve anlama).

(ii) Oturum Yönetme Öz-yeterliliği: Bu boyuttan alınan yüksek puan, bireylerin psikolojik danışma oturumlarını yönetme öz-yeterliklerinin yüksek olduğuna inandıklarını göstermektedir.

Madde örnekleri:

- (1) Oturumları olması gereken şekilde ve odağı kaybetmeden sürdürme.
- (2) Danışanın sorunları hakkında derinlemesine konuşmasına yardım etme.

(iii) Zor Danışanlarla Çalışmaya İlişkin Öz-Yeterlik: Bu boyuttan alınan yüksek puan, bireylerin psikolojik danışmaya gelen zor danışanlarla çalışabileceklerine ilişkin öz-yeterliklerini yüksek algıladıklarını göstermektedir.

Madde örnekleri:

- (1) Cinsel tacize uğramış.
- (2) İntihar etmeyi düşünen.

2.2.2. Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği: Öğrencilerin psikolojik danışma yetkinlik beklentilerini ölçmek için Yiyit (2001) tarafından geliştirilen Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirme sürecinde yapılan faktör analizi sonunda ölçeğin üç faktörden oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bunlar içeriklerine göre Psikolojik Danışma Becerileri, Çok Yönlü Rol ve Beceriler ve Uygulamakta Zorlanılan Beceriler şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin ve alt ölçeklerin birbirleriyle korelasyon katsayıları yüksek bulunmuştur. Ölçek toplam 88 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri beşli Likert tipinde olup (1) “hiç güvenmiyorum” ve (5) “tamamıyla güveniyorum” biçiminde sıralanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 88 ile 440 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar bireylerin yüksek yetkinlik beklentisine sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliği çalışmasında, Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (OPD- YBÖ) ile Problem Çözme Envanteri arasındaki korelasyon ($r = -.61$) olarak bulunmuştur. Ayırt edici geçerlik çalışmasında OPD- YBÖ ile Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri arasında negatif korelasyon ($r = -.43$) bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliği için madde-toplam korelasyonları yüksek ve Cronbach alfa değeri .98 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçekler için Cronbach alfa değeri sırasıyla .97, .96 ve .92 bulunmuştur. Test- tekrar test güvenilirlik katsayısı bütün ölçek için .82 ve alt ölçekler için sırasıyla .82, .74 ve .70 bulunmuştur (Yiyit, 2001). Özyürek (2006), Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinin faktör yapısıyla ilgili yeniden bir faktör analizi çalışması yapmıştır. Yapılan faktör analizi, üçüncü alt ölçekte yer alan maddeler diğer iki alt ölçeklerin kapsamına girdiği için ve tamamı olumsuz maddelerden oluştuğu için çıkartılarak yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda ölçeğin iki faktörlü yapısı tekrar elde edilmiştir. Yapılan faktör analizinde, Psikolojik Danışma Beceriler Alt Ölçeğine uymayan 6

madde (madde numaraları; 27, 28, 33, 35, 37 ve 38) ile Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeğine uymayan 4 madde (madde numaraları; 39, 63, 65 ve 66) elenmiştir. Alt ölçeklerin Cronbach alfa değerleri sırasıyla, .97 ve .96 olarak hesaplanmış ve maddelerin yeterli iç tutarlılığa sahip olduğunu görülmüştür (Özyürek, 2006). Üçüncü alt ölçeğin ve Özyürek (2006)'in yapmış olduğu faktör analizinde tespit edilen maddelerin çıkarılmasıyla bu araştırmada kullanılan ölçeğin toplam madde sayısı 56'ya düşmüştür.

(i) Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği: Bu ölçekten alınan yüksek puan, bireylerin psikolojik danışma becerilerine ilişkin yetkinlik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Madde örnekleri:

(1) Danışanın yaşadığı ancak farkına varmadığı duyguları fark ederek geribildirim verebilmek.

(2) Danışanın yaşadığı ya da yaşamakta olduğu duyguların yoğunluğunu (yoğun-hafif) anlayabilmek.

(ii) Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği: Bu ölçekten alınan yüksek puan, bireylerin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin yetkinlik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Madde örnekleri:

(1) Öğrencilerin rehberlik hizmetleriyle ilgili gereksinimlerini araştırmak.

(2) Öğrencilere meslek alanlarının gerektirdiği ilgi ve yetenekler hakkında bilgi vermek.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri, iç tutarlılık yöntemiyle incelenmiştir. Tablo 2'de, ölçeklere ve alt ölçeklere ait madde sayıları ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 2: Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Katsayıları

Ölçekler	Madde Sayısı	Alpha
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	41	.95
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Ölçeği	15	.90
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Ölçeği	10	.93
1c- Zor Danışanlarla Çalışmaya İlişkin Öz-Yeterlik Ölçeği	16	.91
2- Okul Psikolojik Danışmanlığı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	56	.97
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Ölçeği	32	.96
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	24	.96

Tablo 2'de görüldüğü gibi ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.91 ile 0.97

arasında değişmektedir. Bu sonuca göre ölçeklerin güvenilirlik kat sayılarının yeterli olduğu söylenebilir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçekler çoğaltılarak çalışma gurubuna dâhil edilen öğrencilere uygulanmıştır. Uygulamaya o hafta derslere katılan 304 öğrenci dâhil edilmiştir. Uygulamaya katılan öğrencilerden 7'sinin ölçeği geçersiz kabul edilip ayıklandıktan sonra toplam 293 öğrencinin ölçeği geçerli kabul edilmiştir. Söz konusu ölçeklerde yer alan veriler bilgisayara işlenmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi Ve Yorumlanması

Uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler SPSS-21 programı yoluyla analiz edilmiştir. Öğrencilerin ölçeklerden almış oldukları toplam puanların ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığı t-testi ile çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı 1. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: 1. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği ve Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapmaları

<i>Ölçekler</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	162	5.95	1.21
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	162	6.13	1.24
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	162	6.16	1.50
1c- Zor Danışmanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	162	5.55	1.40
2- Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	162	3.83	.62
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	162	3.65	.60
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	162	4.00	.75

Tablo 3'te görüldüğü gibi Psikolojik Danışmanlık Öz-Yeterlik Ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalamanın 9 olduğu göz önünde bulundurulduğunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 5.95 olması, onların psikolojik danışma öz-yeterlik algılarının iyi durumda olduğunu göstermektedir. Aynı doğrultuda Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalamanın 5 olması ve öğrencilerin almış oldukları ortalamanın 3.83 olması onların sahip oldukları okul psikolojik danışma yetkinlik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca tabloda her iki ölçeğin alt ölçeklerinden de öğrenciler tarafından benzer ortalamaların alındığı görülmektedir.

2. Cinsiyetlerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı 1. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği ve okul psikolojik danışmanlığı yetkinlik beklentisi ölçeğinden almış oldukları puanların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlara ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: 1. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S	t	p
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	Kız	158	5.98	1.32	-1.38	0.89
	Erkek	135	5.90	1.07		
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.20	1.23	-1.01	0,92
	Erkek	135	6.16	1.02		
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	5.64	1.37	-2.23	0,33
	Erkek	135	5.44	1.11		
1c- Zor Danışmanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	3.65	1.31	3.02	0.02
	Erkek	135	4.34	1.33		
2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	3.90	.72	-1.42	0.83
	Erkek	135	3.74	.52		
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	3.72	.62	-2.89	0.68
	Erkek	135	3.58	.49		
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	3.78	.61	1.23	0.03
	Erkek	135	4.25	.58		

$p < .05$

Tablo 4'te, 1. Sınıf öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğinden almış oldukları puanların t-testi sonucuna göre cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Ancak bulgularda bir alt ölçek hariç diğer alt ölçeklerde kız öğrencilerin almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları erkek öğrencilere göre daha

yüksek çıkmıştır. Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeğinde ise erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği ve Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği puanlarına göre 1. sınıf öğrencilerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Araştırmada kullanılan diğer bir ölçek olan Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeği puanlarının da 1. sınıf öğrencilerinde, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür. Ancak bu ölçeğin alt ölçeği olan Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeğinde yine erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur.

3. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı 4. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: 4. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği ve Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapmaları

<i>Ölçekler</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	131	5.97	1.03
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	131	6.54	1.06
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	131	6.51	1.17
1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	131	4.85	1.38
2- Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	131	4.24	.43
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	131	4.05	.47
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	131	4.44	.53

Tablo 5'te görüldüğü gibi Psikolojik Danışmanlık Öz-Yeterlik Ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalamanın 9 olduğu göz önünde bulundurulduğunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 5.97 olması onların psikolojik danışma öz-yeterlik algılarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Alt ölçeklere bakıldığında ise Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği ve Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalamaları sırasıyla 6.54 ve 6.51 olarak yüksek bulunmuştur. Ancak üçüncü alt ölçek olan Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalaması daha düşük 4.85 çıkmıştır. Ayrıca Tablo

5'te Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalamanın 5 olması ve öğrencilerin almış oldukları ortalamanın 4.24 olması öğrencilerin sahip oldukları okul psikolojik danışma yetkinlik beklentilerinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu ölçeğin alt ölçekleri olan Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği ve Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeğinden elde edilen aritmetik ortalamalar da sırasıyla 4.05 ve 4.44 olmak üzere oldukça yüksek bulunmuştur.

4. Cinsiyetlerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı 4. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği ve okul psikolojik danışmanlığı yetkinlik beklentisi ölçeklerinden almış oldukları puanların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlara ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: 4. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S	t	p																																																															
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	Kız	158	6.01	1.32	-1.68	0.72																																																															
	Erkek	135	5.92	1.07			1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.62	1.23	-2.03	0,81	Erkek	135	6.46	1.02	1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.52	1.37	-1.98	0,56	Erkek	135	6.48	1.11	1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	4.86	1.31	2.43	0.21	Erkek	135	4.84	1.33	2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	4.22	.72	-2.28	0.63	Erkek	135	4.26	.52	2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56	Erkek	135	4.09	.49	2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.62	1.23	-2.03	0,81																																																															
	Erkek	135	6.46	1.02			1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.52	1.37	-1.98	0,56	Erkek	135	6.48	1.11	1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	4.86	1.31	2.43	0.21	Erkek	135	4.84	1.33	2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	4.22	.72	-2.28	0.63	Erkek	135	4.26	.52	2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56	Erkek	135	4.09	.49	2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek	135	4.41	.58								
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	6.52	1.37	-1.98	0,56																																																															
	Erkek	135	6.48	1.11			1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	4.86	1.31	2.43	0.21	Erkek	135	4.84	1.33	2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	4.22	.72	-2.28	0.63	Erkek	135	4.26	.52	2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56	Erkek	135	4.09	.49	2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek	135	4.41	.58																			
1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	Kız	158	4.86	1.31	2.43	0.21																																																															
	Erkek	135	4.84	1.33			2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	4.22	.72	-2.28	0.63	Erkek	135	4.26	.52	2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56	Erkek	135	4.09	.49	2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek	135	4.41	.58																														
2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	Kız	158	4.22	.72	-2.28	0.63																																																															
	Erkek	135	4.26	.52			2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56	Erkek	135	4.09	.49	2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek	135	4.41	.58																																									
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	Kız	158	4.01	.62	-1.72	0.56																																																															
	Erkek	135	4.09	.49			2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72	Erkek	135	4.41	.58																																																				
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	Kız	158	4.45	.61	2.56	0.72																																																															
	Erkek	135	4.41	.58																																																																	

$p < .05$

Tablo 6'da, 4. Sınıf öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğinden almış oldukları puanların t-testi sonucuna göre cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Alt ölçeklerle ilgili bulgulara bakıldığında ise yine anlamlı bir farklılaşmanın oluşmadığı görülmekte ancak çok az da olsa kız öğrencilerin almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları, erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde çıkmıştır. Araştırmada kullanılan diğer bir ölçek olan Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanlar da 4. sınıf öğrencilerinde cinsiyet açısından

anlamli bir farklılaşma oluşturmamıştır.

5. 1. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentileriyle 4. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentileri Arasındaki Farka İlişkin Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği ve okul psikolojik danışmanlığı yetkinlik beklentisi ölçeklerinden almış oldukları puanların sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlara ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: RPD Programı Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları ve Yetkinlik Beklentilerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S	t	p
1- Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği	1. Sınıf	162	5.95	1.21	-14	0.89
	4. Sınıf	131	5.97	1.03		
1a- Yardım Becerileri Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	1. Sınıf	162	6.13	1.24	-3.00	0,00
	4. Sınıf	131	6.54	1.07		
1b- Oturum Yönetme Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	1. Sınıf	162	6.16	1.50	-2.15	0,03
	4. Sınıf	131	6.51	1.17		
1c- Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği	1. Sınıf	162	5.55	1.40	4.28	0.00
	4. Sınıf	131	4.85	1.38		
2- Okul Psik. Dan. Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	1. Sınıf	162	3.83	.62	-6.53	0.00
	4. Sınıf	131	4.24	.43		
2a- Psikolojik Danışma Becerileri Alt Ölçeği	1. Sınıf	162	3.65	.60	-6.17	0.00
	4. Sınıf	131	4.05	.47		
2b- Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeği	1. Sınıf	162	4.00	.75	-5.59	0.00
	4. Sınıf	131	4.44	.53		

$p < .05$

Tablo 7’de, RPD programında okuyan öğrencilerin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğinden almış oldukları puanların t-testi sonucuna göre sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Ancak bu ölçeğe ait üç alt ölçeğin hepsinde, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamaları 1. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuş ve bu da iki sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşmanın oluşmasına neden olmuştur. Bu bulguya göre, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin hem yardım becerileri, hem oturum yönetme, hem de zor danışanlarla çalışma öz-yeterlik inançlarının 1. sınıf öğrencilerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu söylenebilir. Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden almış oldukları puanların t-testi sonucunda ise öğrencilerin, okudukları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturdukları görülmektedir. Bulgulara göre 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışmanlık yetkinlik beklentilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Bu ölçeğe ait alt ölçeklerden elde edilen puanların

sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına da bakılmış ve her iki alt ölçekte de sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencilerinin hem psikolojik danışma becerileri yetkinlik beklentileri, hem de çok yönlü rol ve beceriler yetkinlik beklentileri 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentilerine ilişkin bulgulara göre rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının yüksek olduğu görülmektedir. Aynı doğrultuda Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden alınan puanlara göre de öğrencilerin sahip oldukları okul psikolojik danışma yetkinlik beklentilerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca her iki ölçeğin alt ölçeklerinde de benzer bulgulara rastlanmıştır. Elde edilen bu bulgular, rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin alanda uzmanlaşma ve nitelikli psikolojik danışma yapma konusunda yeterli beceriye sahip olduklarına inandıklarını göstermektedir. Psikolojik danışman öz-yeterliğiyle psikolojik danışmanlık becerileri arasında olumlu bir ilişkinin olduğu göz önünde bulundurulursa olumlu psikolojik danışma öz-yeterlik inancına sahip olan psikolojik danışman adaylarının eğitim süreci içinde psikolojik danışma becerilerinin de olumlu yönde gelişeceği söylenebilir (Sharpley ve Ridgway 1993).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentileri, Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğinden almış oldukları puanlara göre cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma oluşturmamıştır. Ancak bulgularda Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeği hariç diğer alt ölçeklerde kız öğrencilerin almış oldukları puanlar, erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkarken Zor Danışanlara İlişkin Öz-Yeterlik Alt Ölçeğinde erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin zor danışanlarla (cinsel tacize uğramış, intihar etmeyi düşünen, travma yaşayan v.b.) danışma yapma konusunda kız öğrencilere göre daha becerikli olduklarına inandıkları ve kendilerine, kızlara göre daha çok güvendikleri görülmektedir. Bu inanç ve özgüvene Türk kültüründe erkek çocuklara verilen özgüven (Sen erkeksin. Yaparsın.) neden olabilir. Ancak psikolojik danışma sürecinde sahip olunması gereken yardım becerileri ve danışma yönetme becerisi açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kendilerini daha yeterli buldukları görülmektedir. Araştırmada

kullanılan diğer bir ölçek olan Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeği puanlarında da 1. sınıf öğrencilerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşmanın oluşmadığı görülmüştür. Ancak bu ölçeğin alt ölçeği olan Çok Yönlü Rol ve Beceriler Alt Ölçeğinde yine erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç çıkmıştır. Çok yönlü rol ve beceriler alt ölçeği, RPD hizmetlerinin rehberlik boyutuyla ilgili etkinliklere yönelik hazırlanmış alt ölçektir. Rehberlik boyutu RPD hizmetinin öğrenciler eğitsel, mesleki ve kişisel olarak bulunmuş oldukları döneme özgü ihtiyaç duydukları bilgileri sunan boyuttur (Altıntaş, 2013). Aslında bu boyutta yer alan hizmetler psikolojik danışma yapmayı gerektirmeyen hizmetlerdir. Bu alt ölçeğe göre erkek öğrencilerin, psikolojik danışmanlıkta uzmanlaşmayı gerektirmeyen boyutta kızlara göre yetkinlik beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Oysa psikolojik danışma becerileri yetkinlik beklentisi alt ölçeğinde kız öğrencilerin almış oldukları puanlar erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Araştırmada kullanılan her iki ölçekten de elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin psikolojik danışma yardım becerilerine ilişkin yeterli inançları ya da yetkinlik beklentileri, erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Araştırma bulgularından RPD programı 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentilerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. 4. sınıf öğrencilerinin alt ölçeklerden almış oldukları puanlara göre, psikolojik danışma yardım becerileri ve psikolojik danışma oturum yönetme yeterlik inançlarının zor danışmanlarla psikolojik danışma yapma yeterlik inançlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca RPD programı 4. sınıf öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden almış oldukları puanlara göre de sahip oldukları okul psikolojik danışma yetkinlik beklentilerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ölçeğin alt ölçeklerinden de 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışmanlık yetkinlik beklentileri yüksek düzeyde çıkmıştır. Sonuç olarak 4. sınıfta okuyan RPD programı öğrencilerinin zor danışmanlarla danışma yapma öz yeterlik inançlarının ve özgüvenlerinin orta düzeyde olduğu ancak genel anlamda psikolojik danışma yardım becerileri, oturum yönetme ve çok yönlü yardım becerileri konusundaki inanç ve özgüvenlerinin ise yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

RPD programı 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yetkinlik beklentilerinin cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmış ve araştırmada kullanılan her iki ölçekten elde edilen puanlara göre 4. sınıf öğrencilerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. Alt ölçeklerden elde edilen bulgularda da yine anlamlı bir farklılaşmanın oluşmadığı görülmüştür. Bu sonuçlara

göre 1.sınıf öğrencilerinde anlamlı çıkan sonuçların 4. sınıf öğrencilerinde neden anlamlı olmadığı üzerinde durulabilir. 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlılığa yol açan puan farkının onlara verilen 4 yıllık RPD programının etkisiyle azalmış olmasından kaynaklanabileceği söylenebilir. Kız ve erkek öğrencilerin almış oldukları puanlarının bir birine yakın olması cinsiyetler açısından anlamlı bir fark oluşmamasına neden olmaktadır. Gündüz ve Çelikkaleli (2009), yapmış oldukları çalışmada, kadın psikolojik danışmanların erkeklere göre kendilerini daha yetkin buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Maldonado (2008) ise psikolojik danışma eğitimi alan öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada, kız öğrencilerin psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olduğunu görmüştür. Yaka (2005), kadınların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin erkeklerin yeterlik düzeylerinden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Oysa Özgün (2007), Yiyit (2001) ve Larson (1992), yapmış oldukları araştırmalarda bu araştırma sonuçlarını destekler sonuçlara ulaşmışlar ve cinsiyet değişkenine göre okul psikolojik danışmanlarının mesleki yeterlik inançlarının farklılaşmadığını rapor etmişlerdir.

1. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yeterlik beklentileriyle 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlik inançları ve yeterlik beklentileri arasında sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Ancak bu ölçeğe ait üç alt ölçeğin hepsinde anlamlı farkların olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin hem yardım becerileri, hem oturma yönetme, hem de zor danışmanlarla çalışma öz-yeterlik inançlarının 1. sınıf öğrencilerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada kullanılan diğer ölçek olan Öğrencilerin Okul Psikolojik Danışmanlık Yetkinlik Beklentisi Ölçeğinden almış oldukları puanlara göre ise öğrencilerin okudukları sınıf düzeyine göre anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Bulgulara göre 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışmanlık yeterlik beklentilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu ölçeğe ait alt ölçeklerden elde edilen puanlarda da sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencilerinin hem psikolojik danışma becerileri yeterlik beklentileri hem de çok yönlü rol ve beceriler yeterlik beklentileri 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeydedir. Bu sonuçlara göre ülkemizde verilen RPD lisans programlarının, öğrencilerin psikolojik danışmanlık öz-yeterlik inançlarını süreç içinde artırdığı söylenebilir. Yapılan çalışmalarda da bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer şekilde, okullarda çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının

kıdemlerine göre arttığı görülmüştür. Kıdemi fazla olan psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik inançları daha yüksek çıkmıştır (Gündüz ve Çelikkaleli 2009; Yiyit 2001). Sonuç olarak hem eğitim sürecine hem de mesleğin uygulama sürecinde geçirilen zamanın bireylerdeki psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarını olumlu yönde değiştirdiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, V. ve H. Diken, İ. (2009). İlköğretim Online, 8(3), 709-719. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Altıntaş, E. (2013). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. In G. Can (Ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss.2-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. *Annals of Child Development Six Theories of Child Development*. 6. 1-60.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*. 32(2), 122-147.
- Can, G. (2010). Development of the elementary school counselor self-efficacy scale. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1158-1161.
- Doğan, S. (2000). The historical development of counseling in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 22, 57-67.
- Erkan, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanı öz-yeterliğini yordamada eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetin rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 119-133.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *Counseling Psychologist*, 26 (2), 179-218.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K.N., Potenza, M.T., Bechtel, M.A. ve Toulouse, A. (1992). Development and validation of the counseling self-estimate inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39, 105-120.
- Lent, R.W., Hill, C. E. & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the counselor activity self-efficacy scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 97-108.
- Maddux, J.E., Sherer, M. & Rogers, R.W. (1982). Self-efficacy expectancy and outcome expectancy: Their relationship and their effects on behavioral intentions. *Cognitive Therapy and Research*. 6 (2), 207-211.
- Maldonado, J. (2008). The influence of gender identification and self-efficacy on counseling students: A multicultural approach. *Journal of Multicultural, Gender and Minority Studies*, 2 (1), 1-12.
- Özgün, M.S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Öztürk, A. (2009), *Kapsamlı rehberlik programı uygulama sürecine ilişkin okul müdürleri, sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri*, X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Adana.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 54-63
- Özyürek, R., Çam S. ve Atıcı, M. (2007). Psikolojik danışman eğitiminde okullardaki rehberlik uygulamalarının önerilen özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1), 555-588.
- Özyürek, R. (2006). İlgili envanterinin profil puanlarını yorumlama yetkinliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 811-846.
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (40), 212-221.
- Pamukçu, B. (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees* Unpublished Master Thesis, Middle East Technical University, Graduate School of Social Sciences, Ankara, Turkey.
- Sharpley, C. F., & Ridgway I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainees' counseling skills performance. *British Journal of Guidance and Counselling*. 21 (1).
- Yaka, B. (2005). *Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yeşilyaprak, B.(2007) *İlköğretimde gelişimsel rehberlik*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerinin ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çabası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.